

Indhold i dette nummer

Top 10 om produktionsmæssige risikofaktorer

- Risikofaktorer – Top 10
- 1. Utilstrækkelig styring og management i stalden
- 2. Arbejdskraftrelaterede risici
- 3. Forsyning/levering af grise
- 4. Sygdomme i besætningen
- 5. Indeklima
- 6. Foder og vand (fejl)
- 7. Elforsyning
- 8. Indførelse af nye metoder, teknologi eller produkter
- 9. Gyllehåndtering
- 10. Avlsmæssige risici (for smågrise- og integrerede producenter)

Top 10 om produktionsmæssige risikofaktorer

Af økonom Brian Oster Hansen, Videncenter for Svineproduktion, tlf. 8740 5386
Risikofaktorerne er opstillet i prioriteret rækkefølge efter, hvor vigtige de er med hensyn til sandsynlighed og konsekvens. De risikofaktorer, der er angivet med "akut", skal der tages hånd om med det samme.

Uanset hvad der går galt, så er det vigtigt, at problemet opdages og derefter få gjort noget hurtigst muligt for at reducere tabet. Bedst er det at være på forkant med at passe produktionen, så tab undgås: "Rettidig omhu".

Risikofaktorer – Top 10

1. [Utilstrækkelig styring og management i stalden.](#)
2. [Arbejdskraftrelaterede risici.](#)
3. [Forsyning/levering af grise.](#)
4. [Sygdomme i besætningen.](#)
5. [Indeklima. \(I grelle tilfælde: Akut!\)](#)
6. [Foder og vand \(fejl\). \(Akut!\)](#)
7. [Elforsyning. \(Akut!\)](#)
8. [Indførelse af nye metoder, teknologi eller produkter.](#)
9. [Gyllehåndtering. \(Akut!\)](#)
10. [Avlsmæssige risici \(for smågrise- og integrerede producenter\).](#)

Denne tjekliste vedrørende de 10 vigtigste produktionsmæssige risikofaktorer ved svineproduktion kan anvendes til risikostyring på bedriften. Det understreges, at listen langt fra er udtømmende, men snarere bør betragtes som et idékatalog, hvorfra der kan hentes inspiration. De vigtigste risikofaktorer præsenteres nærmere.

1. Utilstrækkelig styring og management i stalden

Sandsynlighed for problemer her: **Stor**.

Konsekvens for økonomi: **Meget stor**.

1.1. Styring og management generelt:

- IT værktøjer (Agrosoft, DLBR SvinelIT).
- Manualer fra VSP:
 - a. Løbmanagement
 - b. Drægtighedsmanagement
 - c. Farestaldsmanagement
 - d. Poltemanagement
 - e. Vådfodermanagement
 - f. Vækst-management
 - g. Saneringsmanagement m.fl.
- Uddannelse/efteruddannelse/opdatering af viden for både ejer og medarbejdere.
- Egenkontrol med dyrevelfærd.

1.2. Arbejdsorganisering:

- Ugeplaner med klar ansvarsfordeling.
- Planer for ad hoc opgaver som vedligeholdelse og rengøring af foderanlæg, gylleudpumpning mv.
- Weekendplaner med faste rutiner, udveksling af information både fredag og mandag.

1.3. Samarbejdspartnere:

- Man kan have aftaler med eksterne om, at de udfører arbejdsopgaver for bedriften. Det kan både være en permanent samarbejdsaftale, en tidsbegrænset aftale eller vikarhjælp.
- Nødplaner: Man ved hvad man skal gøre og hvem man skal tilkalde i tilfælde af nødsituationer (eksempelvis ved akutte problemer).

1.4. Fodermanagement:

- Foderkvalitet i orden?
- Foderstrategi: Kan fodersammensætningen forbedres?
- Er fodringssystemet ernæringsmæssigt og økonomisk optimalt, nogenlunde, eller inefficiant?

2. Arbejdskraftrelaterede risici

Sandsynlighed for problemer her: **Stor**.

Konsekvens for økonomi: **Stor**.

- Know how: Den enkelte medarbejder/ejer besidder den nødvendige praktiske viden om, hvordan man udfører de arbejdsopgaver, man skal varetage.
- Man har foretaget APV.
- Man kender relevante regler (eksempelvis regler for sygedagpenge).

Generelt, vedrørende de opgaver, der **skal** løses, ved sygdom, sygemeldinger, barsel, opsigelser:

- Omorganisering af opgaver med eksisterende medarbejder.
- Vikar, tidsbegrænset stilling - midlertidig løsning.
- Nyansættelse - permanent løsning.
- Overbelastning/stress? (Afhjælpe medarbejderens arbejdsbyrde, psykisk arbejdsmiljø, give medarbejderen fri).
- Medarbejder med arbejdsskade? (Alt afhængig af skadens alvor og hvilken slags skade: Sørge for at medarbejderen passer det arbejde han/hun kan klare eller sygemelding. Finde ud af om årsagen til arbejdsskaden bør resultere i ændringer på arbejdspladsen, så risikoen for nye arbejdsskader mindskes).

3. Forsyning/levering af grise

Sandsynlighed for problemer her: **Middel**.

Konsekvens for økonomi: **Meget stor**.

- Forsyningssikkerhed mht. forsyning/levering af smågrise (Pulje/kontrakter)?
- DANISH Produktstandard: Et kvalitetsstempel på, at forholdene i besætningen lever op til dansk lovgivning og branchens egne krav.
- Leveringssikkerhed mht. levering af slagtesvin (Slagteristrejke)?
- Kvaliteten af grisene (Sundhed/ tilvækstpotentiale)?
- Kontraktbrud?
- Mulige løsninger: Send svinekonsulent ind, lav bindende/forpligtende kontrakter med lang varighed. Alternativt, hvis man ikke kan komme af med sine grise til en aftager eller slagteriet, lej tomme bygninger/stalde til at have grise i som en midlertidig løsning.

4. Sygdomme i besætningen

Sandsynlighed for problemer her: **Stor**.

Konsekvens for økonomi: **Middel**.

Der hersker ikke blandt praktiserende dyrlæger, konsensus om den økonomiske betydning af svinesygdommene. Det er svært at opgøre betydningen af de enkelte sygdomme, da problemerne ofte ses, når de optræder på samme tid, f.eks. PRRS og AP2. Hver for sig kan de være harmløse, men i kombination meget giftige.

Følgende er der dog udbredt enighed om:

- Virussygdomme: Virussygdomme (PRRS, Influenza og PCV2) virker komplicerende på alle andre sygdomme. Når de er til stede, har de derfor altid en moderat til stor økonomisk betydning for produktionen.
Alt fokus set ud fra et økonomisk synspunkt, er derfor at forebygge virussygdomme. Dette gøres primært ved at lave karantænestald til vaccination af polte, og mulighed for holddrift i alle staldafsnit. Besætninger uden virussygdomme har ofte kun få eller periodiske problemer med ondartet lungesygge og Mycoplasma.
- AP2 og andre typer ondartet lungesygge: Giver voldsom klinik ved nysmitte. Når besætningen er kronisk inficeret, mærkes der kun lidt til sygdommen.
- Mycoplasma, er et spørgsmål om vaccination. Kan pt. gøres for 2,50 kr. pr. gris.
- PCV2, er et spørgsmål om vaccination. Dyrt, pt.

8 - 9 kr. pr. gris.

- Ødemsyge er meget kostbar i de besætninger, der rammes.
- Lawsonia: Ved rettidig behandling kan det behandles for 1 kr. i antibiotika.
- Fravænningsdiarre: Har kun meget lille betydning. Zink + godt foder gør meget.
- Konklusion: For at forbedre økonomi og sundhed permanent på besætningsniveau skal PRRS og Influenza elimineres fra besætningen. Det er den korteste vej til en bedre sundhed.
- Med hensyn til brugen af antibiotika, arbejdes der ud fra devisen: "Så lidt antibiotika som muligt, men så meget som nødvendigt."

5. Indeklima

Sandsynlighed for problemer her: **Middel**.

Konsekvens for økonomi: **Stor**.

I grelle tilfælde er problemet **akut**.

- Er der den rette temperatur for pattegrise, smågrise, slagtesvin og søer? (Varmetilførsel så der ikke bliver for koldt. Udluftning/nedkøling/overbrusning så der ikke bliver for varmt).
- Er der tilstrækkelig med udluftning/ventilation, så dyrene får frisk luft, men samtidig ikke står i træk?

6. Foder og vand (fejl)

Foder (fejl):

Sandsynlighed for problemer her: **Lille**.

Konsekvens for økonomi: **Stor**.

Problemet er **akut**.

Vand:

Sandsynlighed for problemer her: **Meget lille**.

Konsekvens for økonomi: **Meget stor**.

Problemet er **akut**.

- Hvordan er forsyningssikkerheden mht. foder og vand ved f.eks. teknisk nedbrud?
- Er foderet dårligt/fordærvet?
- Er blandedanlægget indstillet korrekt?
- Er vandet friskt/rent?
- Er der tryk nok på alle vandventiler?
- Er der adgang til drikkevand i tilfælde af eksempelvis forurening i lokal boring?

7. Elforsyning

Sandsynlighed for problemer her: **Meget lille.**

Konsekvens for økonomi: **Meget stor.**

Problemet er **akut.**

I alle stalde med mekanisk ventilationsanlæg er der krav om alarmanlæg og nødventilation.

Alarmanlæg skal som minimum afgive alarmen lokalt. I tilfælde af strømsvigt vil anlægget afgive alarm pga. temperaturstigning i staldene som følge af ventilationsvigt. De fleste alarmanlæg overvåger også elforsyningen. Derved er elforsyningen dækket af lokalt på ejendommen, hvis der er en mand i nærheden af stalden.

8. Indførelse af nye metoder, teknologi eller produkter

Sandsynlighed for problemer her: **Middel.**

Konsekvens for økonomi: **Under middel.**

Indførelse af nye metoder, teknologi eller produkter kan indebære en risiko for produktionsmæssig nedgang eller produktionsstop, samt behov for at tilkalde fagfolk til reparationer mv.

Det er i øvrigt mere sikkert at indføre nye metoder, der er gennemtestet af andre før én selv.

Det er værd at bemærke, at de produktionsfaciliteter man anvender, dvs. bygninger, inventar, (maskiner) m.fl., på den anden side heller ikke må være forældede.

9. Gyllehåndtering

Gylleuheld: Sandsynlighed for problemer her: **Lille.**

Konsekvens for økonomi: **Meget lille.**

Problemet er **akut.**

Et gødningssystem skal være funktionssikkert. Systemet til håndtering af gødning/urin, dybstrøelse eller gylle skal kunne indpasses i den enkelte stald.

Håndteringen skal ske på en sådan måde, at fordampning af skadelige gødnings-/gyllegasser til staldrum er mindst muligt. Der må ikke forekomme falsk luftindtag via gødningssystemet.

I gyllesystemer, hvor gyllen henstår i længere tid, dannes der svovlbrinte under iltfrie forhold. Svovlbrinte er i høje koncentrationer dødelig. Risiko for forgiftning med svovlbrinte er størst, når gyllen sættes i bevægelse bl.a. ved pumpning og omrøring. Gyllen skal derfor håndteres på en sådan måde, at frigivelse af svovlbrinte er mindst mulig i stalden.

- Fungerer gyllesystemet som det skal (Stald og gylletank/alarmer)?
- Anvendes der pumpe, skal alarmen virke og efterses regelmæssigt.

10. Avlsmæssige risici (for smågrise- og integrerede producenter)

Sandsynlighed for problemer her: **Meget lille.**

Konsekvens for økonomi: **Over middel.**

- Er kvaliteten af indkøbt avlsmateriale god nok?
- Avlsstrategi? (Kernebesætning, zigzag-strategi, indkøbte sopolte, egen KS).

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.